

Forfatter: Andersen, H. C.

Titel: H.C. Andersens Eventyr bd. VII kritisk udg. efter de originale eventyrhæfter med varianter ved Erik Dal

Citation: Andersen, H. C.: "H.C. Andersens Eventyr bd. VII kritisk udg. efter de originale eventyrhæfter med varianter ved Erik Dal", i Andersen, H. C.: *H.C. Andersens Eventyr bd. VII kritisk udg. efter de originale eventyrhæfter med varianter ved Erik Dal*, C. A. Reitzel, 1990, s. 294. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-hcaeventyr07val-shoot-idm139890593659344/facsimile.pdf> (tilgået 25. april 2024)

Anvendt udgave: H.C. Andersens Eventyr bd. VII kritisk udg. efter de originale eventyrhæfter med varianter ved Erik Dal

Nye Eventyr og Historier

Anden Række. Fjerde Samling. 1866

NEH 8-66

Gjemt er ikke glemt

Gjemt er ikke glemt tryktes første gang i NEH 8-66, der udkom 11.12.1866.

Eventyret er skrevet på Holsteinborg, hvor det i Dagbøger 23.10.1866 hedder: »Efter Bordet læst laften Portnerens Søn og Skrup-tidsen, fik Idee til *Gjemt er ikke glemt*« (VII 200) og 24.10.: »Skrevet i Morges Historien *Gjemt men ikke glemt*« (ib. 201). Senere samme dag fortæller A iøvrigt, at han efter frokost kørte med enkegrevinde Wilhelmine Holstein (1788-1868) for at besøge den døde huslærerinde Hansigne Borup, for hvem han læste eventyret op. 30.10. noterer han så: »Siddet og renskrevet paa mine Eventyr« (ib. 203) og 31.10.: »Reenskrevet« (ib.).

Der kan neppe herske tvivl om, at inspirationen står i forbindelse med det midterste af de tre billeder, idet denne historie er knyttet til Holsteinborg, til Oline Petrea Høyer (1813-85), datter af godssets tidligere avlsforvalter. Moderen havde haft fribolig i det såkaldte Iskælderhus nordvest for Holsteinborg på vejen til Ørslev, og efter hendes død beholdt den invalide datter boligen til sin død. Under omtalen af Holsteinborg hedder det i MLE: »En Dag førte Gaardens Frue mig hen til en stakkels værkbruden Pige, der boede nær ved i et net lille Huus ved Landeveien, men til den var kun ringe Udsigt, da Huset laae lavt og Grøften var kastet høit. Solen skinnede aldrig ind i Stuen, thi Vinduet vendte mod Nord. Dette kunne afhjælpes, tænkte Slotrets venlige Frue. Hun fik en Dag den Værkbruden bragt op paa Gaarden, sendte imidlertid Muurfolk ned til Huset, lod bryde Hul i Muren mod Syd og sætte et Vindue i, og nu skinnede Solen ind i Stuen. Den syge Pige kom til sit Hjem og sad der i Solskin, kunde see Skov og Strand. Verden blev stor og dellig, og det ved et eneste Ord af Gaardens venlige Frue. »Det Ord var saa let, den Gjærning saa lille«, sagde hun, da ogsaa jeg udtalte min Glæde, thi jeg fulgte derhen med hende, som havde øvet denne og saa mangen anden god christelig Gjærning. Jeg nedskrev den imellem de tre Smaahistorier, jeg har kaldt: »*Gjemt er ikke glemt*« (II 325f; jvf. også HCAHolstein 121ff).

Iflg. Bemærkninger (22) bygger første billede på et sagn hos Thiele, omend slutningen er A.s egen tilfigtning. Thiele har dog intet sådant sagn. Derimod har A selv tidligere fortalt det i KES (155) i forbindelse med beskrivelsen af et maleri forestillende en kvinde med jernlænke om halsen. Om dette maleri er fiktion, eller A virkelig har set det et sted, vides imidlertid ikke. Motivet er især også benyttet i Lykkens Blomst (1845; SS X 226). Desuden kan bemærkes, at Mette Mogens' faders ridt på træhesten, som også er fortalt i *Hans-Grethes Familie* (V 93 ff), genfindes i D:B (52), hvor det dog er bondens egen datter, der hjælper ham. Især mener Hans Ellekilde (A-iana 2 rk. III 106 ff), at denne beretning tilhører det sagnstof, A har hørt som barn.

Om det tredje billede hedder det i Bemærkninger, at det også hører til det oplevede, »jeg hørte af Pigens egen Mund hvad der her er nedskrevet« (23).

228.17 *værkbrudde[n]* invalid, lam. – 20 *den høie Grøft]* jordvold, dige.

229.24 *gjemt men ikke glemt]* sml. *Den stumme Bog* (IV 58).

Portnerens Søn

Portnerens Søn blev trykt første gang i NEH 8-56, der udkom 11.12.1866.

Den første kim til eventyret kan være titlen Fattigmands Barn under bogstav F i listen over »Eventyr som kunne skrives« fra april-maj 1859 (ovf. s. XIII).

På sikker grund er vi først i 1866, da A 31.1. drog ud på en ni måneder lang rejse, hvis mål var Portugal, hvor han besøgte et par ungdomsvenner, brødrene O'Neill. 6.5.-8.5. var han således gæst hos Jorge O'Neill (1817-96), købmand og dansk generalkonsul i Lissabon, på dennes landsted Quinta do Pinheiro nær Lissabon. Her skriver han i Dagbøger 4.6.: »Idag begyndt paa en Historie eller rettere i Aftes, om Generalen og Generalinden« (VII 117) og 6.6.: »skrevet paa Historien« (ib. 118). 8.6.-9.7. opholdt han sig hos Charles O'Neill (1820-74), købmand og dansk vicekonsul i Setúbal. Her skriver han 6.7. til sin forlægger Th. Reitzel: »En *Fortælling* har jeg begyndt paa Penhiero og næsten fuldført« (Buket 229). Atter på Quinta do Pinheiro skriver han 12.7. til Edvard Collin: »Deres Kone spørger mig om hvad jeg har skrevet og jeg maa svare ikke Meget; jeg har største Delen af en Historie om »Portnerens Søn«, den rører sig i Kjøbenhavn« (BEC III 320; Buket 229 daterer fejlagtigt brevet til Setúbal 12.6.).

Først da A gæstede Holsteinborg 29.9.-3.10. hører vi atter om